

Odkrywanie Tatr

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Na skalnym Podhalu* (fragm.) – 1 godz.

Czy lubicie góry?

Co może – Waszym zdaniem – fascynować człowieka w górach?

Motyw Tatr w literaturze: (w ramach wprowadzenia – ciekawostki)

- polskim pisarzem, który jako pierwszy zainteresował się Tatrami, był twórca oświeceniowy – Stanisław Staszic, autor dzieła *O ziemioródtwie Karpatów i innych gór i równin polskich*;
- w romantyzmie pisał o Tatrach m.in. Seweryn Goszczyński – twórca romantycznego mitu tych gór, które prezentował jako miejsce odludne, dzikie, fantastyczne; interesowały go zwyczaje ludów zamieszkujących Podhale;
- czas prawdziwej fascynacji Tatrami przypada na okres Młodej Polski. Krytyk literacki, Tadeusz Boy-Żeleński (sam także eksplorujący te góry) określił to zjawisko mianem „Młodej Polski tatrzańskiej”; nastąpił wówczas wzrost kulturowego znaczenia Zakopanego.

Zakopane

Młoda Polska (fragment)

Obok Krakowa i Lwowa rola szczególna przypadła Zakopanemu. Mała, nieznana do niedawna wioska góralska zrobiła na przelocie dwu wieków niebywałą i zawrotną karierę. Stała się miejscem swoistej integracji narodowej, bo zaczęła przyciągać nie tylko mieszkańców Galicji, lecz i przybyszów z Królestwa i Poznańskiego, dla których atrakcją były nie tylko krajobrazy tatrzańskie, lecz i swobody galicyjskie. Zakopane stało się swoistą Mekką, do której ciągnęły gromady literatów, uczonych i aktorów, polityków i konspiratorów. Tatry stały się modne jako temat literacki, lud tatrzański, jego obyczaje, kultura, przeszłość, podania, muzyka i tańce zostały podniesione do rzędu najdoskonalszego archetypu rasy etnicznej. Osiedli tu na dłużej lub krócej Tetmajer, Kasprowicz, Żeromski, Miciński i Stanisław Witkiewicz, a przez nich wątki tatrzańskie przenikały do literatury, zaspokajając idealnie ludomańskie fascynacje pokolenia Młodej Polski. W okresach wakacyjnych zjeżdżały tu galicyjskie teatry, umożliwiając przybyszom zza kordonów granicznych obejrzenie spektakli, które miały dostęp do scen warszawskich i poznańskich zamknięty.

Artur Hutnikiewicz, *Młoda Polska*, Warszawa 1997, s. 65–66.

Motywy tatrzańskie wyraźnie zaznaczyły swoją obecność w stylizowanych na góralszczyznę opowieściach, gawędach i legendach ze zbioru *Na Skalnym Podhalu*. Wykorzystując charakterystyczną gwarę podhalańską, poeta stworzył cykl różnorodnych opowieści, których bohaterami uczynił zbójników oraz tzw. ludzi gór, cechujących się tężyzną fizyczną i prostym kodeksem moralnym. Opowieści Tetmajera przyczyniły się do pogłębienia mitu góralszczyzny w polskiej literaturze XIX i XX wieku.

Lektura fragmentów *Na Skalnym Podhalu* Kazimierza Przerwy-Tetmajera

<https://literat.ug.edu.pl/podhal/0037.htm> - link do lektury

(czytajcie po jednym zdaniu, starając się przetłumaczyć je na literacki język polski)

Proponowane zadanie:

1. Opowiedz zapisaną historię współczesnym językiem.